

Een ongevraagd advies om de basis op orde te brengen

Er is de afgelopen maanden van alles aan het bewegen in het onderwijs, grotendeels dankzij uw verfrissend ministerschap. Het RED-Team Onderwijs wil uw ambities ondersteunen met dit ongevraagde advies en is gaarne bereid om als klankbord te dienen voor uw gedachtenvorming.

Ons advies kan hier niet anders dan beknopt zijn. In het eerste deel zijn onze adviezen gericht op uw Masterplan voor het basisonderwijs. In het tweede deel brengen we ons manifest voor het onderwijs als geheel onder uw aandacht waarin we tien adviezen geven om het funderend onderwijs structureel te verbeteren. We sluiten af met onze grote zorgen over de staat van het onderwijsbestuur.

1 Masterplan voor het basisonderwijs

U wilt in uw Masterplan hulptroupen aanbieden aan basisscholen om onder andere het onderwijs in taal en rekenen een boost te geven. (Op de invoering van digitale geletterdheid en burgerschap komen wij in een apart advies terug.)

Wij vinden een taal- en rekenrenaissance een heel goed plan, maar denken dat de slaagkans groter wordt als het plan in ieder geval aan de volgende voorwaarden voldoet:

- Stuur de hulptroupen eerst naar de scholen waar de leerresultaten achterblijven (deze scholen moeten bij de inspectie bekend zijn).
- Zorg ervoor dat die hulptroupen bijdragen aan het opbouwen van duurzame expertise in de school zelf.

- Maak gebruik van 'good practices'. Diverse scholen hebben de afgelopen jaren indrukwekkende verbeteringen laten zien. Analyseer hun succes en deel de succesfactoren.
- Integreer wereldoriëntatie, burgerschap en taal (begrijpend lezen, schrijven en spreken). Hierdoor wordt het lezen betekenisvol. Activeer daartoe de slapende kerndoelen op het gebied van natuurkunde, biologie, aardrijkskunde en geschiedenis, en neem die weer op in de toetsing.
- Voorzie elke school van een goede bibliotheek (kinder- en jeugdboeken, informatieve boeken).
- Verbeter op korte termijn het curriculum voor de basiskennis en -vaardigheden op de Pabo's, ook op het gebied van kinder- en jeugdboeken, anders is het dweilen met de kraan open.
- Maak de besturen medeverantwoordelijk voor de onderwijsresultaten. In feite zijn zij de probleemeigenaar (en helaas vaak ook de probleemmaker). Onderwijsbesturen hebben in de afgelopen twintig jaar te weinig aandacht besteed aan de taal- en reken crisis en de aantrekkelijkheid van het leraarsberoep.
- Zorg er hoe dan ook voor dat de uitvoering van het Masterplan een duurzame

verbetering in gang zet van de hele structuur van het basisonderwijs.

Veel basisscholen staat het water aan de lippen – dagelijks is het een opgave om alle klassen van een bevoegde leraar te voorzien. Dankzij de NPO-gelden hebben basisscholen weliswaar weer remedial teachers kunnen aanstellen en een gym- of muziekleraar, wat de werkdruk voor de andere leraren verlaagt. Maar, structureel beschikken basisscholen over onvoldoende staf. Dat begint al bij de administratie, de conciërge, de beschikbare formatie voor directie. De situatie van het lerarentekort maakt het voor scholen bovendien bijna onmogelijk om aan kwaliteitsverbetering te doen.

[Gele kaart voor 'Tijd voor Focus' – Red Het Onderwijs](#)
[Opinie | Waar blijft de ondersteuning van de schooldirecteuren? - NRC](#)

2 Tien adviezen om het funderend onderwijs (PO en VO) op orde te brengen

Om u als nieuwe minister van dienst te zijn publiceerden wij eind februari ons [Onderwijsmanifest: breng de basis op orde, stel de leraar en het lesgeven centraal](#). Dit manifest bestaat uit tien adviezen die we hier in sterk verkorte vorm onder uw aandacht brengen.

Advies 1: Verhoog de kwaliteit van het onderwijs

Breng de basis op orde en meet beleidsmaatregelen af aan de vraag of leerlingen er meer en beter van gaan leren. Let hierbij niet alleen op de 12- en 15-jarigen, maar ook op de basis-kennis en -vaardigheden die nodig zijn voor een kansrijke voortzetting in het mbo, hbo en wo.

Advies 2: Verhoog de kwaliteit van leraren en hun opleidingen

Stel de lerarenopleidingen onder centraal toezicht, verhoog het niveau van de kennisbasis en formuleer inhoudsrijke beroepsstandaarden op verschillende niveaus.

Advies 3: Maak lerarenopleidingen aantrekkelijk

Bied studenten van lerarenopleidingen een betaalde baan en zorg voor een goede in-service training en begeleiding.

Advies 4: Maak lesgeven aantrekkelijk

Beperk het aantal lesstartmomenten en stel een maximale gemiddelde groepsgrootte vast; beperk de administratieve rompslomp en zorg voor een veilig werkklimaat.

Advies 5: Verhoog de kwaliteit van schoolleiders en hun opleidingen

Verhoog het niveau van de kennisbasis van schoolleiders en formuleer ook voor hen inhoudsrijke beroepsstandaarden op verschillende niveaus.

Advies 6: Voer centrale regie om het lerarentekort terug te dringen

Stel een landelijke taskforce lerarentekort samen en stel concrete doelen voor de korte- en lange termijn.

Advies 7: Faciliteer een krachtige beroepsorganisatie van leraren

Stel het lidmaatschap verplicht, voer een lerarenregister in en geef de vakverenigingen vergaande bevoegdheden voor curriculumontwikkeling, het opstellen van examenprogramma's, het specificeren van beroepsstandaarden en de organisatie en certificering van bijscholing.

Advies 8: Herstructureer de onderwijssalarissen

Haal salarissen uit de lumpsum, ontwikkel een nieuw functiegebouw voor leraren en bestuurders en maak de minister verantwoordelijk. Over loonsverhogingen onderhandelt de minister direct met de bonden.

Advies 9: Voer een bureaucratietoets in

Onderwijsgeld dient in beginsel te sturen op het primaire proces. Verantwoording daarvoor is nodig, omdat geld momenteel lijkt te verdampen in de bestuurlijke drukte

Advies 10: Luister naar leraren

Onderwijsplannen, beleidsmaatregelen en onderwijswetgeving moeten kunnen rekenen op voldoende steun van leraren. Zo niet, voer ze dan niet in

3 Bestuurscrisis

Bovenstaande adviezen hebben alleen kans van slagen in een bestuurlijke context die de leraar, het lesgeven en het leren centraal stelt. Helaas is die context er op dit moment niet. Keer op keer blijkt dat het bewaken van de onderwijskwaliteit bij bestuurders niet in goede handen is.

Bestuurders hebben te vaak een voorkeur voor het managen van onderwijskundige vernieuwingen (gepersonaliseerd leren, leerpleinen, constructivisme, leraren als coaches) die bewezen ineffectief zijn (zie: [Progressief achteruit](#)). Doordat zij te weinig oog hebben voor de werkomstandigheden van leraren en wat er nodig is om goed en plezierig les te kunnen geven, hebben zij zich vervreemd van het primaire proces.

Besturen zijn eindverantwoordelijk voor de onderwijskwaliteit op school. Het kan en mag niet zo zijn dat het onderwijs een experimenteertuin is voor bestuurders, onderwijskundigen en talloze adviesorganisaties die op grote

afstand staan van de lespraktijk, de leraar en leerlingen.

[Onderzoek naar hefboomen voor kwaliteitsverbetering in het onderwijs \(samenvatting\)](#)

Advies 11: Schep een wettelijk kader dat bestuurders dwingt om zich in de eerste plaats te bekommeren om de kwaliteit van het onderwijs en de werkomstandigheden van de leraar.

Het [RED-Team Onderwijs](#) analyseert de problemen in het onderwijs en beoordeelt plannen, maatregelen en wetgeving voor het onderwijs met een groene, gele of rode kaart. De leden van het team zijn afkomstig uit de wetenschap en de onderwijspraktijk. In de media, onderzoeksrapporten en diverse adviesraden hebben zij regelmatig hun zorgen geuit en beleid bekritiseerd. Doordat de crisis in het onderwijs aanhoudt en de meeste plannen, maatregelen en wetten weinig hoop geven op structurele verbeteringen, hebben zij in het voorjaar van 2021 besloten hun krachten en expertises te bundelen in een team dat gevraagd en ongevraagd adviezen geeft aan politici, beleidsmakers en bestuurders.

De leden van het kernteam zijn: Sarah Bergsen (schoolleider bo), Anna Bosman (hoogleraar pedagogiek en lerarenopleider), Sezgin Cihan-gir (directeur Nederlands Mathematisch Instituut), Jan Drentje (schoolleider vo, docent geschiedenis/filosofie), Ton van Haperen (docent economie, lerarenopleider), Paul Kirschner (emeritus-hoogleraar onderwijspsychologie), Jaap Scheerens (emeritus-hoogleraar onderwijsorganisatie en -management), Gert Verbrugghen (docent Engels vmbo) en voorzitter Theo Witte (vakdidacticus en lerarenopleider Nederlands).

Contact: t.c.h.witte@rug.nl (06 3496 7737)